

دانشکده گردشگری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته مدیریت جهانگردی - بازاریابی جهانگردی

سنجش ظرفیت پذیرش فیزیکی و کیفیت تجربه گردشگری (نمونه موردی مجموعه سعدآباد)

استاد راهنما:

دکتر علی اکبر امین بیدختی

استاد مشاور:

محمد زاهدی

پژوهشگر:

مسعود اعلم صمیمی

اسفندماه ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به پدر، مادر و خانواده عزیزم،

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم.

والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم چرا که این دو وجود پس از پروردگار مایه هستی ام بوده اند، دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی پر از فراز و نشیب زندگی آموختند.

قدردانی

حمد و سپاس ایزد منان که آفرینش را

با تعلیم و تعلم همراه ساخت.

وظیفه خودم می‌دانم از استاد راهنمای گرانقدرم جناب آقای دکتر علی اکبر امین
بیدختی که صبورانه پشتیبان و راهنمای من در طی تحصیل در دانشگاه سمنان ایران
بودند، تشکر نمایم.

همچنین کمک‌های استاد عزیزم جناب آقای محمد زاهدی و دوستان پرمهرم در
دانشگاه های سمنان و شیخ بهایی اصفهان ایران که همواره مرا در انجام این پایان نامه
مورد لطف و محبت خود قرار دادند، را نیز همیشه به خاطر خواهم داشت.

چکیده

ظرفیت پذیرش به عنوان یکی از ارکان توسعه پایدار در کسب و کار گردشگری مطرح می باشد. مفهوم ظرفیت پذیرش در فعالیت گردشگری به معنای حداکثر تعداد گردشگرانی می باشد که در یک مکان جغرافیایی یا فیزیکی می توانند حضور داشته باشند بدون آنکه تغییر غیر قابل قبولی در فضای فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی ایجاد نمایند و بدون آنکه کاهش غیر قابل قبولی در کیفیت تجارب گردشگران رخ دهد. این مفاهیم با توجه به مکان ها و جاذبه های گردشگری مختلف قابل سنجش می باشد. مجموعه فرهنگی - تاریخی سعدآباد با داشتن گونه های گیاهی زینتی، خاص و همچنین بناهای با قدمت تاریخی و تبدیل شدن آنها به فضاهای موزه ای که جایگاه نگهداری تعداد زیادی از اشیاء گرانبهای باستانی و منحصر به فرد می باشند به عنوان یکی از اصلی ترین جاذبه های تاریخی و طبیعی شهر تهران از اهمیت ویژه ای برخوردار است و دارای پتانسیل برنامه ریزی دقیق برپایه توسعه پایدار می باشد. بنابر این با استفاده از استانداردهای بین المللی و رایج برای محاسبه ظرفیت پذیرش فیزیکی و نیز شاخص های مدیریتی مورد نیاز و مدل سنجش کیفیت سروکوال پرسشنامه ای برای سنجش ظرفیت پذیرش روانی و کیفیت تجربه بازدیدکنندگان در دو محوطه تاریخی و طبیعی تهیه گردید. پژوهش حاضر در قلمرو زمانی ۶ ماه صورت گرفته و تعداد ۲۷۰ نفر به پرسشنامه پاسخ داده اند. بعد از تجزیه و تحلیل های صورت گرفته برد فیزیکی محوطه موزه ای و تاریخی مجموعه سعدآباد معادل ۲۰۱۷۵۰ نفر و ظرفیت پذیرش روانی آن ۷۲۷۸۳ نفر در ماه محاسبه گردید. برای محوطه طبیعی مجموعه سعدآباد نیز برد فیزیکی ۱۸۳۶۰۰ و ظرفیت روانی ۶۵۳۲۴ نفر در ماه تعیین گردید.

واژگان کلیدی: توریسم پایدار، ظرفیت تحمل، مجموعه تاریخی فرهنگی سعدآباد

فهرست

۱	فصل اول: کلیات
۲	(۱-۱) مقدمه
۲	(۲-۱) بیان مسئله
۵	(۳-۱) اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
۵	(۱-۳-۱) مفهوم توسعه پایدار
۵	(۲-۳-۱) تعریف ظرفیت تحمل
۱۲	(۴-۱) اهداف تحقیق
۱۲	(۵-۱) فرضیات و سوالات تحقیق
۱۲	(۶-۱) واژه های کلیدی
۱۳	(۷-۱) خلاصه
۱۴	فصل دوم: ادبیات موضوع
۱۵	(۱-۲) مقدمه
۱۵	(۲-۲) ادبیات تحقیق
۱۶	(۱-۲-۲) ویژگی های جغرافیایی

- ۱۷ ۲-۲-۲ تاریخچه
- ۱۸ ۳-۲-۲ ساختمان بهمن (کاخ بهمن)
- ۱۸ ۴-۲-۲ کاخ احمد شاهی
- ۱۸ ۵-۲-۲ کاخ اختصاصی
- ۱۹ ۶-۲-۲ ساختمان جمهور (کاخ ملکه مادر)
- ۱۹ ۷-۲-۲ کاخ موزه سبز (قصر سنگی، کاخ شهوند، کاخ رضاشاهی پهلوی)
- ۲۰ ۸-۲-۲ کاخ موزه سفید (کاخ ملت، کاخ شاه پهلوی)
- ۲۴ ۹-۲-۲ موزه آب (دفتر رئیس تشریفات کاخ، دفتر مسئول حفاظت ارتش)
- ۲۴ ۱۰-۲-۲ موزه استاد بهزاد (کاخ کرباس، کاخ ولیعهدی)
- ۲۵ ۱۱-۲-۲ موزه برادران امیدوار (کالسکه خانه قجری)
- ۲۷ ۱۲-۲-۲ موزه چهره های ماندگار (کاخ ملکه توران امیر سلطانی، همسر رضا شاه پهلوی)
- ۲۸ ۱۳-۲-۲ موزه ظروف سلطنتی (موزه ظروف، کاخ اشرف پهلوی)
- ۲۹ ۱۴-۲-۲ موزه مردم شناسی (کاخ شمس پهلوی)
- ۲۹ ۱۵-۲-۲ موزه نیم قرن کودکی در دوران معاصر (موزه مینیاتور استاد آبکار، کاخ لیلا پهلوی)
- ۳۰ ۱۶-۲-۲ موزه مینیاتور استاد فرشچیان (کاخ ملکه عصمت دولتشاهی، همسر رضا شاه پهلوی)
- ۳۱ ۱۷-۲-۲ موزه نظامی (کاخ شهرام)

- ۳۲ موزه نگارستان (کاخ فرح پهلوی) (۱۸-۲-۲)
- ۳۳ موزه هنرهای زیبا (کاخ سیاه، دفتر وزیر دربار شاهنشاهی) (۱۹-۲-۲)
- ۳۶ موزه هنر ملل (گلخانه کاخ سفید، موزه هنر اختصاصی فرح پهلوی) (۲۰-۲-۲)
- ۳۷ خانه سپید (موزه نابینایان) (۲۱-۲-۲)
- ۴۰ موزه آشپزخانه سلطنتی (۲۲-۲-۲)
- ۴۰ نمایشگاه اتومبیل های سلطنتی (۲۳-۲-۲)
- ۴۱ نمایشگاه آثار مخرب جنگ جهانی دوم در ایران به روایت اسناد (۲۴-۲-۲)
- ۴۲ موزه سلاح های دربار (۲۵-۲-۲)
- ۴۴ موزه صنایع دستی (۲۶-۲-۲)
- ۴۵ مرکز هنرهای تجسمی (۲۷-۲-۲)
- ۴۶ گلخانه (۲۸-۲-۲)
- ۴۷ باغ موزه (۲۹-۲-۲)
- ۴۸ درخت سکویا (۱-۲۹-۲-۲)
- ۴۹ درخت ژینکو (۲-۲۹-۲-۲)
- ۵۱ درخت بداغ (۳-۲۹-۲-۲)
- ۵۲ ماهونیا (زرشک فرنگی، زرشک زینتی) (۴-۲۹-۲-۲)

۵۴	۵-۲۹-۲-۲) درخت گوجه فرنگی
۵۵	۶-۲۹-۲-۲) درخت لاله
۵۶	۷-۲۹-۲-۲) مینای چمنی
۵۷	۸-۲۹-۲-۲) بگونیا
۵۹	۹-۲۹-۲-۲) گل پرنده بهستی
۶۰	۳-۲) پیشینه تحقیق
۷۰	۴-۲) میراث ملی
۷۳	۵-۲) خلاصه
۷۵	فصل سوم: روش تحقیق
۷۶	۱-۳) مقدمه
۷۶	۲-۳) نوع تحقیق
۷۶	۱-۲-۳) تحقیق کاربردی
۷۶	۳-۳) روش تحقیق
۷۷	۱-۳-۳) ویژگی های تحقیق توصیفی
۷۸	۴-۳) روش های اجرایی تحقیق
۷۹	۵-۳) ابزار جمع آوری اطلاعات

۸۰	۳-۵-۱) مدل سروکوال
۸۳	۳-۶) جامعه آماری
۸۴	۳-۷) برآورد حجم نمونه
۸۵	۳-۸) شیوه نمونه گیری
۸۵	۳-۹) روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸۶	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸۷	۴-۱) مقدمه
۸۷	۴-۲) تحلیل شاخص های مدیریتی
۸۷	۴-۲-۱) مکان مورد بازدید
۸۹	۴-۲-۲) سطح درآمد
۹۰	۴-۲-۳) سطح تحصیلات
۹۲	۴-۲-۴) گروه سنی
۹۳	۴-۲-۵) جنسیت
۹۴	۴-۳) محاسبه ظرفیت پذیرش فیزیکی و روانی
۹۴	۴-۳-۱) تعریف ظرفیت برد فیزیکی
۹۶	۴-۳-۱-۱) ظرفیت پذیرش فیزیکی محوطه موزه ای و تاریخی سعدآباد

۹۶	تحلیل ظرفیت پذیرش فیزیکی محوطه موزه ای و تاریخی سعدآباد (۲-۱-۳-۴)
۹۷	ظرفیت پذیرش فیزیکی باغ موزه سعدآباد (۳-۱-۳-۴)
۹۸	تحلیل ظرفیت پذیرش فیزیکی باغ موزه ای سعدآباد (۴-۱-۳-۴)
۱۰۰	تعریف ظرفیت پذیرش روانی (۲-۳-۴)
۱۰۱	ظرفیت پذیرش روانی محوطه موزه ای و تاریخی سعدآباد (۱-۲-۳-۴)
۱۰۳	ظرفیت پذیرش روانی باغ موزه سعدآباد (۲-۲-۳-۴)
۱۰۶	فصل پنجم: نتایج تحقیق
۱۰۷	(۱-۵) مقدمه
۱۱۰	(۲-۵) پیشنهادات تحقیق
۱۱۱	(۳-۵) مشکلات تحقیق
۱۱۲	(۴-۵) پیشنهادات تحقیقات آتی
۱۱۳	منابع
۱۱۷	پیوست ها

نمودارها

- ۸۸ نمودار شماره ۱ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک مکان مورد بازدید
- ۹۰ نمودار شماره ۲ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک سطح درآمد
- ۹۱ نمودار شماره ۳ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک سطح تحصیلات
- ۹۳ نمودار شماره ۴ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک گروه سنی
- ۹۵ نمودار شماره ۵ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک جنسیت
- ۹۷ نمودار شماره ۶ - ظرفیت پذیرش فیزیکی محوطه تاریخی
- ۹۹ نمودار شماره ۷ - ظرفیت پذیرش فیزیکی باغ موزه
- ۱۰۲ نمودار شماره ۸ - کیفیت تجربه بازدیدکنندگان از محوطه موزه ای و تاریخی سعدآباد
- ۱۰۲ نمودار شماره ۹ - ظرفیت پذیرش روانی محوطه موزه ای و تاریخی سعدآباد
- ۱۰۴ نمودار شماره ۱۰ - کیفیت تجربه بازدیدکنندگان از محوطه موزه ای و تاریخی سعدآباد
- ۱۰۵ نمودار شماره ۱۱ - ظرفیت پذیرش روانی باغ موزه سعدآباد

جداول

- جدول شماره ۱- شاخص های مدیریتی ۸۰
- جدول شماره ۲ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک مکان مورد بازدید ۸۸
- جدول شماره ۳ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک سطح درآمد ۸۹
- جدول شماره ۴ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک سطح تحصیلات ۹۱
- جدول شماره ۵ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک گروه سنی ۹۲
- جدول شماره ۶ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد به تفکیک جنسیت ۹۳
- جدول شماره ۷ - تعداد بازدیدکنندگان مجموعه سعدآباد در هر ماه ۹۹
- جدول شماره ۸ - کیفیت محوطه موزه ای و تاریخی سعدآباد ۱۰۱
- جدول شماره ۹ - کیفیت محوطه باغ موزه سعدآباد ۱۰۳

فصل اول:
کلیات

(۱-۱) مقدمه

در فصل اول به مفهوم توسعه پایدار از منظر فعالیت گردشگری پرداخته می شود. همچنین تعاریف ظرفیت پذیرش به خصوص ظرفیت پذیرش فیزیکی و روانی ارائه خواهد شد. در ادامه به بیان مسئله، اهداف و سوالات تحقیق پرداخته می شود. در پایان تعریف کاربردی از واژگان کلیدی تحقیق ارائه می گردد.

۱ (۴) بیان مساله:

از آنجایی که میراث طبیعی و فرهنگی فیزیکی، یکی از مهم ترین ذخائر تجدید ناپذیر جهان است، لازم است برای رفع عدم تعادل موجود میان نیاز هایمان و حمایت از این میراث تلاش ویژه ای بنماییم. (فیلدن^۱، ۱۳۸۲، ص ۳۴)

مفهوم ظرفیت تحمل یک مقصد گردشگری مبتنی بر این فرض است که دیر یا زود یک مقصد گردشگری به نقطه ای خواهد رسید که از آن پس افول در شرایط مطلوب مشاهده خواهد شد. کوک^۲ ۱۹۸۲ و گتس^۳ ۱۹۸۳ بیان می کنند که تعداد زیاد گردشگران باعث می شود تا آنها به نابودی چیزهایی که برای دیدنشان آمده اند، بپردازند. (سعید اردکانی، ۱۳۸۲، ص ۵۱)

به گزارش محمد لاریجانی فرماندار شهرستان شمیرانات مجموعه فرهنگی و تاریخی کاخ موزه سعدآباد با حدود ۴۰ هزار نفر بازدیدکننده در ایام نوروز، پذیرای بیشترین بازدیدکننده از نقاط مختلف کشور بود. شمار زیاد بازدیدکنندگان از این مجموعه طبیعی و فرهنگی می تواند در نگاه نخست به عنوان نقطه ای مثبت برای رشد گردشگری تلقی شود و قطعاً نشانگر علاقه مندی مردم به فرهنگ و تاریخ ملی است که در جای خود این علاقه

۱ Fildan

۲ Cook

۳ Getz

مندی ها، نیکو و شایسته است. نوروز سال ۹۰ نشان داد که مجموعه فرهنگی تاریخی سعدآباد از پشتوانه مردمی برای نگهداری و حفاظت بهتر و بیشتر و همچنین ارائه خدمات بهتر به بازدیدکنندگان برخوردار است و می‌تواند که موقعیتی برای این بنای کهن رقم خورد که ما صرفاً از سرایداری و نگهداری و حفاظت آن یک گام فراتر بگذاریم و به توسعه بیشتر این بنای کهن و استفاده از فناوری پیشرفته روز و نظرات پیشرفته علمی برای نگهداری آن روی آوریم.

از سویی دیگر افزایش شمار گردشگران و بازدیدکنندگان از مجموعه طبیعی و تاریخی سعدآباد می‌تواند تهدیدی برای نگهداری و حفاظت از این بنا قلمداد شود و همچنین در اثر ازدحام زیاد باعث افول کیفیت تجربه بازدید گردشگران گردد و این سوال را به ذهن متبادر کند که آیا بازدید از این بنا برای هر تعداد بازدید کننده به طور همزمان و در هر شرایطی لازم و ضروری است؟

اگر توریسم به خوبی برنامه ریزی شده، توسعه یابد و اداره گردد خواهد توانست آثار زیست محیطی مثبت مهمی در پی داشته باشد و همچنین با کاهش اثرات منفی ازدحام و شلوغی بر ذهن گردشگران باعث افزایش کیفیت بازدید و رضایت بیشتر آن‌ها گردد و همچنین حفاظت از اماکن تاریخی و طبیعی که جاذبه‌هایی توریستی به شمار می‌آیند، را توجیه می‌نماید و آن را تامین مالی می‌کند و بخش‌های تاریخی داخل شهرها و شهرک‌ها به منظورهای توریستی مورد حفاظت و توسعه قرار می‌گیرند. اما اگر به خوبی برنامه ریزی نشده باشند انواع مختلفی از آثار منفی زیست محیطی و روانی و اجتماعی را در پی خواهد داشت؛ از جمله: آلودگی آب، آلودگی هوا، آلودگی صوتی ناشی از تراکم توریست‌ها، آلودگی بصری، مشکلات دفع زباله... آسیب‌رسانی به مناطق باستانی و تاریخی که به دلیل استفاده بی‌رویه و نادرست توریست‌ها و توسعه نامناسب فعالیت‌های توریستی صورت می‌پذیرد. (رنجبریان، ۱۳۷۹، ص ۷۳-۷۵)

یکی از ملاحظات عمده در تعیین ظرفیت تحمل مسئله فصلی بودن است. استفاده بازدید کنندگان از محل، در زمان اوج تقاضا به مرز اشباع می رسد، نه هنگامی که تقاضا اندک است و یا در حد متوسط سالیانه است. بنابر این ظرفیت تحمل باید برای دوره های اوج استفاده محاسبه گردد. به منظور کاهش استفاده در زمان های اوج یا حتی خارج کردن تقاضا از حالت فصلی در طول سال می توان از شیوه های مختلفی استفاده نمود. این اقدامات به استفاده بهینه تر از جاذبه ها، امکانات، خدمات و زیر ساخت ها منجر می شود. (رنجبریان، ۱۳۷۹، ص ۱۳۷)

چه مسائلی مستلزم و پژوهش است؟ چگونه باید پژوهش را مدیریت کرد؟ هر محوطه جاذبه گردشگری دامنه وسیعی از عناصر شایان تحقیق را در خود جای داده است که اکثر آنها مطلقا علمی و مطالعاتی هستند. لازم است ارتباط کاری نزدیک با دانشگاه ها و سایر موسسات علاقه مند به ذخایر فرهنگی حفظ گردد و بدیهی است که جمع آوری تمام مستندات مربوط به محوطه، ضروری می باشد. از دانشجویانی که تحقیقات سودمندی در مورد ذخایر فرهنگی انجام داده اند. بدین وسیله کمک ارزشمندی در شناخت این ذخائر نموده اند، نیز می توان دعوت نمود تا در آینده به استخدام کمیسیون محوطه در آیند. برای پاسخ به دو پرسش ابتدای این بخش توصیه می کنیم، کمیسیون محوطه یک کمیته هماهنگی تحقیق برای محوطه تاسیس نماید. این کمیته که در مقابل کمیسیون محوطه پاسخگو است، اجازه دارد تعدادی برنامه های بلند مدت با مشارکت یک ردیف افراد محقق و یا تعدادی برنامه های کوتاه مدت برای محققین مستقل ترتیب دهد این کمیته همچنین می تواند، اهداف را تعیین برنامه های کاری را تهیه و جدول های زمان بندی را مقرر کند، پیشرفت همه طرح های تحقیق را بررسی نموده و در مورد اعطای کمک های مالی مربوط و عقد قرارداد ها نظر بدهد. (فیلدن، ۱۳۸۲، ص ۵۷ و ۵۶)

۱) اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

۱-۳-۱) مفهوم توسعه پایدار

ابتدا به مفهوم توسعه پایدار^۱ می پردازیم، توسعه پایدار فرایندی است که طی آن مردم یک کشور نیاز های خود را برآورده می کنند و سطح زندگی خود را ارتقا می بخشند، بدون آنکه از منابعی که به نسل های آینده تعلق دارد مصرف کنند. بنابر این، توسعه زمانی پایدار است که مخرب نباشد و امکان حفظ منابع، اعم از آب، خاک، منابع ژنتیکی، گیاهی و جانوری را برای آیندگان فراهم آورد. در توسعه پایدار اصل این است که منابع طبیعی پایه به گونه ای محافظت شوند که نسل های آینده دست کم بتوانند به اندازه نسل کنونی تولید و مصرف کنند.

توسعه پایدار توسعه هایی است که نیاز های زمان حال را بر آورده می کند، بدون آنکه از توانایی نسل های آینده برای ارضای نیازهایشان مایه بگذارد. (کانلی^۲ و اسمیت^۳) به این ترتیب توسعه ای پایدار است؛ که بهبود زندگی نه فقط نسل حاضر، بلکه نسل های آینده را نیز در نظر دارد. (زاهدی، ۱۳۸۵، ص ۱۰۸)

توریسم پایدار با الهام گرفتن از تعریف توسعه پایدار عبارت است از توریسمی که نیاز های نسل حاضر را پاسخ دهد، بدون اینکه از ظرفیت های مربوط به نسل آینده برای پاسخگویی به نیاز های خود مایه بگذارد. توریسم پایدار به نحوی برنامه ریزی و اجرا می شود که بر محیط زیست، اقتصاد و فرهنگ جامعه میزبان اثر منفی نگذارد. باتلر^۴ در سال ۱۹۹۳ توریسم پایدار را توریسمی تعریف کرده است که بتواند در یک محیط در زمان نامحدود ادامه یابد و از نظر انسانی و فیزیکی به محیط زیست صدمه نزند و تا بدان حد فعال باشد که به توسعه

۱ Sustainable development

۲ Kanli

۳ Smith

۴ Butler

سایر فعالیت ها و فرایندهای اجتماعی لطمه ای وارد نیاورد. با توجه به تعاریف مذکور توریسم پایدار آن نوع از توریسم است که توسعه ی پایدار را تسهیل کند. (زاهدی، ۱۳۸۵، ص ۱۱۱)

۱-۳-۲) تعریف ظرفیت تحمل

با توجه به اینکه ظرفیت تحمل^۱ گردشگری رابطه نزدیکی با توسعه پایدار گردشگری دارد. در این قسمت به تعاریف گوناگون ظرفیت تحمل می پردازم.

ظرفیت تحمل مکان های توریستی شامل محدودیت های فیزیکی، طبیعی، اجتماعی و فرهنگی باید حتما ارزیابی شود و توسعه با محدودیت های مزبور سازگار باشد. در این زمینه لازم است که به طور مرتب ارزیابی های دوره ای صورت گیرد و جرح و تعدیل های ضروری اعمال شود. (زاهدی، ۱۳۸۵، ص ۱۱۴)

هونین^۲ (۱۹۸۲) ظرفیت تحمل را به عنوان حداکثر تعداد گردشگرانی که می توانند در محلی حضور یابند، بدون آنکه موجب تخریب بیش از اندازه محیط شوند و یا کاهش خشنودی گردشگران را ایجاد کنند، تعریف نموده است. اریلی^۳ (۱۹۸۶) ظرفیت تحمل را ظرفیت جذب جهانگرد در یک مقصد گردشگری، قبل از محسوس شدن آثار منفی توسط جمعیت محلی می داند. این تعریف به سطحی از فعالیت اشاره دارد که جامعه میزبان دیگر حضور گردشگران بیشتری را نمی پذیرد.

دی آمور^۴ (۱۹۹۸) ظرفیت تحمل را سطحی از رشد گردشگری می داند که مردم محلی عدم تعادل در سطح هزینه های غیر قابل قبول اجتماعی توسعه گردشگری را ملاحظه نمایند. (ترومبیک^۵، ۲۰۰۵، ص ۲)

۱ Carrying Capacity

۲ Huoneen

۳ Erieli

۴ D'Amour

۵ Trumbic

یکی از معروف ترین تعاریف توسط سازمان جهانی گردشگری (۱۹۸۱) ارائه شده است که بر اساس آن ظرفیت تحمل حداکثر تعداد گردشگرانی را نشان می دهد که در یک مکان جغرافیایی یا فیزیکی می توانند حضور داشته باشند بدون آنکه تغییر غیر قابل قبولی در آن مکان فیزیکی و اجتماعی ایجاد نمایند و بدون آنکه کاهش غیر قابل قبولی در کیفیت تجارب گردشگران رخ دهد. در این تعریف، دو نکته اصلی را می توان تشخیص داد یعنی نکات اصلی که بر اساس محدودیت ها یا آستانه هایی هستند که توسط ظرفیت تحمل ایجاد می گردند. به گفته لیو^۱ (۲۰۰۳) مفهوم ظرفیت تحمل معمولاً بصورت حداکثر گردشگرانی تعریف می شود که می توانند در یک ناحیه حضور یابند بدون آنکه به محیط آسیبی وارد آورند یا بدون آنکه رضایتمندی گردشگران کاهش یابد. عبارت دیگر همانطور که پاپاجورجیو^۲ و بروترتون^۳ (۱۹۹۹) اظهار می دارند ظرفیت تحمل حفظ یکپارچگی منابع اصلی و ایجاد تجربه با کیفیت در گردشگران می باشد.

ظرفیت تحمل می تواند دارای تعاریف تا حدی متفاوت بخصوص با توجه به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی باشد. مجموعه ای از این انواع ظرفیت می توانند ظرفیتی را تشکیل دهند که می توان آنرا ظرفیت تحمل گردشگر در نظر گرفت. این نوع ظرفیت می تواند رابطه درونی بین تمام جنبه هایی که بر مقصد گردشگر تأثیر می گذارند و جنبه هایی که نشان دهنده شخصیت کلی آن ها می باشد را در برگیرد. هرچند چندین محقق اظهار داشته اند که این مفهوم سودمند است اما استفاده از آن در واقعیت برای کمک به توسعه گردشگری پایدار مشکل می باشد (باتلر، ۱۹۹۷؛ سواربروک^۴، ۲۰۰۱؛ مانینگ^۵ و همکاران، ۲۰۰۲؛ لیو، ۲۰۰۳). چرا که مشخص ساختن ظرفیت تحمل پذیری غالباً دشوار است و فشارها و آثار ناشی از آن همواره نمایان نیستند و غالباً در بلند مدت آشکار می شوند. ظرفیت تحمل گردشگر مفهومی است که در ادبیات دانشگاهی با

^۱ Liu

^۲ Papageorgiou

^۳ Brotherton

^۴ Swarbrooke

^۵ Manning